

De tota manera tals accs. relatives a la claror material o diürna i a la visualitat, i estranyes a les idees de vernís o enllustrament, no deixen de transcendir del català cap a dominis lingüístics veïns. Entre ells, el basc, almenys el de la zona francesa: *lüztro* és «bizco de los dos ojos» en el baix-navarrès d'Amikuze, *lüstre* 'miop' en el labortà de Bardotze; i a tota la Sule això es diu *lüzko*, ço que en el sentit de la llengua basca és inseparable d'allò, per més que el romanista hi pugui veure (potser a tort), intrusió de LUSCUS. També deu haver-hi fets no inconnexos en parlars occitans (aparentment amb el mateix torna-sol cap a LUSCUS), com sigui que el carcassès Alibert sintetitza *al luscre* «à l'aube», «au crépuscule» (*Gramatica Occitana* 1, 197).

En tot cas veiem coses afins, ací i allà, en lèxics dialectals del gallego-port. Almenys hi ha el nom del llampec, en el Nord; on no sols l'afinitat semàntica i el paralelisme formatiu (*llestrejar/lustrejar*) sinó també el duplicat vocàlic *o/u* ens fa pensar en la solidaritat dels dos mots: gall. *lóstrego* «relámpago» (Cuveiro; anònim galleg de 1850, *RLus.*, 216), al qual Leite (*RLus.* III, 67) uneix *alustres* «relámpagos» a Bragança, mirandès *relísto* id. i *relístrar*; recordem que a Miranda hi ha casos de *u > ü* que es poden desviar fins a *i*; i el Padre Carmelo (a. 1767) dona *alustro* id., com a portuguès «popular» sense precisar a on; també Ga. de Diego comenta un galleg *lostro* (*Contrib.*, 108), per més que ens haguéssim d'alegrar de trobar-ne confirmació d'altri (cf. gall. dial. *lóstrego* en el *Comp. de Gram. Gall.* de Mirás); però en tot cas, ben lluny d'allà cap al Sud, veiem a Évora un *lôstras* 'taques' («manchas, nódoas», *RLus.* XXXI, 133), que també sembla conduir-nos en aqueixa direcció.

Més lluny, en els Alps venecians tenim *solústra* «lampeggia» en el Comelico, on ja un dialectòleg tan savi com Tagliavini cridava sobtat l'atenció cap al mot galleg (*Rom.* x, 169). No tot en aquest grup és clar, i sobretot no convé oblidar la pista cèltica que vaig assenyalar, per al galleg, en el *DECH* (III, 717b42-60). De tota manera, el conjunt deixa la impressió d'un antic gran temple ensorrat, que hagués existit, en altres temps, tot al volt del santuari català de *llustre/llostre* 'lluïssor'; avui ja invisible, fora del basament d'algunes columnes que, ací i allà, encara va desenterrant l'arqueòleg lexicològic.

DERIV.: *Llustrejar* intr. («comensar a veure-s'hi», Lab. 1888); el *DAG.* («ésser clar a la matinada o al capvespre») el cita d'Argullol (c. 1880): «eran les set leri-leri i encara *llustrejava*, de modo que ...». I poc després l'usaren NOLLER, i Maragall: «sols aquell que en sap l'anhel ... pot saber la voluptuositat dels presentiments que *llustregen*» (*Enric d'Osterdingen* 1, 574a, on deu traduir un «schimmern» de Novalis, com ho fa Vogel en el seu dícc. de 1916). *DFA.* admet alhora la grafia *llostrejar*; *llustreig* (VCatalà, *Solitud*, d'on el treu Vogel); *llustrenc* 'foscant' (Cels Gomis, 1894). *Llustrina* [«percalina», 1901, Careta, no encara Lab. 1888, però ja 1888, NOLLER, *Pap.*, i Vogel, 1909]; cf. *llustina* o *justina* men. *Enllustrar* (Lacav., o *llustrar* ib.); *enllustrament*; *enllustrador*. *Desillus-*

*trar* o *desenllustrar*, *-ament*, *-at*; *desllustre*; *desllustrós*. *Llustrós* [1617, MAgustí; «bedolls *llustrosos*, faigs i avets l'ombrejan», *Canigó*, v. 289].

*Ilustrar* [1560, si bé *inlustrar* ja un cop en Lull], pres del ll. *illustrare* id.; *il·lustració*; *il·lustrador*; *il·lustrable*; *il·lustrat*; *il·lustratiu*. *Il·lustre*, pres del ll. *illustris* id., ja sovint des de 1392 en qualitat d'epítet reverencial; però encara no devia ser corrent, com a veritable adjectiu comú, cap a 1480, en què l'usa Roís de Corella (veg. la cita supra a *llustre*); i cap a la fi del S. XVI, en què es deia *gent* o *persona* de *llustre*, com hem notat ja d'OPou, 321 (supra); *il·lustríssim* (1358), que no sembla haver començat a ser gaire usat, fins que n'embafaren la gent popular escrivents de tan mal gust com Martí J. de Galba, *Tirant*, cap. 399; cf. *LlucresC*, p. 367.

CPT.: *Enllustrabotes*, que amb raó recomanava (també *enllustrador* fóra bo), JRuyra com a preferible al gallicisme *cirabotes* o al «*llimpia*» del patxos. *Enllustra-sabates*.

#### Llutaire, llutar, V. lluitar

*Llutxent*: no nego que existeix la pron. *luc̄en(t)*, que jo mateix vaig anotar un parell de vegades a la comarca, però una vintena de cops hi vaig sentit *luc̄ént* amb *Lu-*, a gent gens acastellanada, grafia que potser s'hauria hagut de preferir (essent totes dues tradicionals), car certament no té res de castellanisme (mossarabisme ja no ho juraria), i en tot cas s'explica per dissimilació de palatals (preventiva o no). Inexistent el NP \*LUCIENU, que postula *AlcM*: mossarabisme en -ANUM, no cal dir-ho, derivat del NP romà LUCIUS.

#### Lobar, lobat, lobel, V. lobus

LOBELIACIES, del nom de Matias de Lobel, que va viure en el S. XVI □ 1.<sup>a</sup> doc.: *DFA*.

LOBUS, pres del gr. *λοβός* 'lòbul de l'orella externa, o del fetge'. □ 1.<sup>a</sup> doc.: *DFA.*, *Dicc. Corachan*.

DERIV.: *Lòbul* [-los, Lab. 1840], diminutiu savi llatí d'aquell mot grec. *Lobulat*. *Lobar*; *lobat*. *Lobel* que vaig proposar el 1931, per evitar el castellanisme *lobulillo*, als autors del Corachan, i fou acceptat per aquests i el *DFA.*: tenint en compte que en llatí clàssic *-ellus* serveix per formar derivats superdiminutius dels mots en *-ulus* (el Dr. Alsina i Bofill i els seus col·legues diran si fórem prudents); d'on *lobellar*.

CPT.: *Trilobat*. *Trilobular*. *Trilobites* «animal semblant a un crustaci, que visqué a l'era paleozoica i que tenia el cos format per tres lòbuls», Fontserè, *CiFi. Nat.*, p. 243. *Bilobat*; *bilobulat*. *Unilobulat*. *Plurilobulat*.

LOÇA (rar, generalment *LOÇANA*), castellanisme antic en el País Val., per a l'etimologia del qual, veg. LOZA del *DCEC* (del qual *lozano* és derivat); també l'usà algun cop BMetge en qualitat d'estrangerisme afectiu i eufèmic, de caràcter sexual-lasciu (que és com l'usa també JRoig, «ab ses *loçanes* parroquianes»). Notem que en català no es pot dir que aparegui més que